

Enigmística

Màrius Serra

MariusSerra@verbalia.com

Mots sota els mots

Jean Starobinski va triar aquest sintagma de nadala canuada per encapçalar la transcripció i estudi d'uns quaderns inèdits de Ferdinand de Saussure. El pare de la lingüística va prendre moltes notes mentre investigava textos llatins a la recerca del codi secret que presumptament n'hauria generat l'escriptura. Starobinski ho divulgà a *Les mots sous les mots* (Gallimard, 1971), traduït en espanyol com *Las palabras bajo las palabras. La teoría de los anagramas de Ferdinand de Saussure* (Gedisa, 1996).

La teoria era que els versos saturnis amaguen les seqüències de lletres que els van generar. Segons la tesi mai comprovada de Saussure, en tota l'escriptura antiga hi hauria una mena de llavor lletrada —un mot clau— de la qual després sorgeix el text, desplegat. De fet, el mateix mot clau, al qual tan aviat anomena *anagrama* com *hipograma*, *paramorfo maniquí*, apareix en molts versos del mateix poema. En un fragment del segon cant de *L'Eneida* Saussure troba deu vegades les lletres de PRIAMIDES. Els hipogrames apareixen, amb les lletres perfectament ordenades, entre els versos 268 i 297. Fascinat, anota al quadern que acaba de descobrir el secret de l'escriptura dels antics. *Eureka!* I li sembla que no es limita a la poesia, perquè també descobreix hipogrames a la prosa de Juli

Juli Cèsar també hauria fet hipogrames. SP

Cèsar. Conclou: "Si Juli Cèsar va perdre un minut del seu temps fent jocs de paraules, llavors és que tots els prosistes llatins també ho van fer".

L'única recança és que cap autor no parli del codi. ¿Que potser hi ha un pacte de silenci? Només li sembla trobar-ne indicis en un enigmàtic epigrama de Marcial, el 75è del llibre XIII: "*Turbabis versus nec littera tota volabit, / Unam perdidit si Palamedis avem*" ("Posaràs el desordre en les línies i ja no volarà més sencera la lletra, només que destrueixis un d'aquests ocells de Palamedes" en la versió de Miquel Dolç per a la Bernat Metge, amb l'afegit d'una nota

molt il·lustrativa: "Es conta que el vol d'aquests ocells, en forma triangular, havia inspirat a Palamedes la idea de la lletra grega Y, transcrita en llatí per la V"). Però l'eufòria és efímera. Quan Saussure rellegeix el mateix fragment de *L'Eneida* detecta un nou mot clau que li havia passat desapercebut. Entre els versos 268 i 290 del mateix cant descobreix vuit vegades l'hipograma d'HÈCTOR. Després en troba més. ¿I si tot fos producte de l'atzar? En plena borratxera de mots descodificats comença a malfiar de les seves troballes i, després de sis anys de brega, abandona la investigació i els quaderns. Un exemple més de pèrdua de fe.

Poesia

Anna Maluquer

Amor abismal

La patètica poemàtica, Nola

Si jo fos pou
et cridaria
des del fons.

I et faria baixar
ben a poc a poc
i t'acolliria
dins les aigües més obscures.
Si tu t'hi trobessis bé
quin pou més ple de vida!
Les onades que fariem
esquitxarien
les més altes copes
dels arbres que s'aboquen,
xafarders,
cercant al fons allò que és
l'AMOR!

La poeta i rapsoda Anna Maluquer. SP

Càpsula

Carles
Hac MorEl miracle
d'Oliva

Quan ve el bon temps, allò que primer s'il·lumina és la comarca de la Safor; i ho fa des d'Oliva, el poble amb més aglomeració de poetes de tots els pobles del món. Sí, una altra volta hi ha esclatat l'apoteosi taumatúrgica que és la Poefesta d'Oliva, la magna folgança dels versos festejats de viva veu i de cara a una gernació. En efecte, més d'una desena de poetes de pertot hi han estat escoltats amb atenció creixent, durant dues hores i mitja, que van semblar un minut, per centenars d'olivans, que, com ja és prou sabut, són els més bons oïdors que hi ha hagut mai. Un cop més, doncs, la que per antonomàsia és la Poetessa de la Safor, Àngels Gregori, ha agomolat la celebració exaltada dels mots, l'aclamació frenètica de les rimes, l'epifania enlluernadora dels poemes, l'esplet exuberant de la poesia. Tant és així que tothom de la Safor va veure com, ja de nit, mentre les esferes tremolaven al ritme dels hemistiquis, algunes estrofes s'envolaven majestuoses cap al mític cingle Verd, protector de la casa del savi líric Josep Piera. I des dalt d'aquell espadat, les síl·labes enceses van anar llançant directament cap al Parnàs espores pletòriques de la inspiració enardidora del suc de les taronges.

El quiosc | Pepo Tamarit

El Ciervo

Número 661. El Ciervo 96
Barcelona, abril 2006

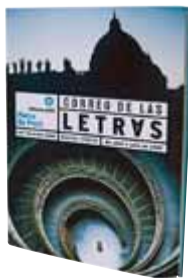
Reptes de la ciència: què investiguen les principals disciplines. Catorze creients de diferents tradicions fan propostes per la unió dels cristians.

Familia i cultura

Número 272. Associació FERT.
Barcelona, primavera 2006

'Més enllà de l'estimulació precoç', 'Unes pinzellades de tolerància i respecte' i 'Un estiu diferent: l'acollida d'una nena òrfena ucraïnesa'.

Correo de las Letras

Número 53. Random House Mondadori.
Areté, Plaza&Janés, Grijalbo. Abril-juliol

'El tiempo lo cura todo', d'Olga Lucas; 'Éramos pocos y se jubilaron mis padres', d'Ely del Valle, i 'El otro lado del sexo', de Valerie Tasso.

Connexions

Número 21. Desembre 2005.
UGT

Reportatge sobre el festival de fotoperiodisme 'Visa pour l'image' a Perpinyà i l'entrevista a Francesc Escribano, director de TV3.

Educació social

Número 32. Gener-abril 2006.
UTSES Pere Tarrés

Monogràfic sobre ensenyament obligatori i educació social. Els espais educatius a l'escola com a alternativa al fracàs escolar.